

La caplutta da s. Brida

La caplutta da s. Brida schai sper il stradun dil Pass Alpsu denter Dieni e Selva. Ella sesanfla cheu tut isolada enamiez in bi prau encunter il vau dil Rein. Leugiu ella profunditad ramura il giuven Rein Anterior ch'ei sin viadi viers la mar.

Daco denton secatta quella caplutta cheu tut bandunada? Tgi ha baghegiu ella? Quels ein stai ils motivs?

Aunc oz vegn ei raquintau il suandont sur digl origin da quei sanctuari.

Inaga avon bia onns ei rut ora ina nauscha malsogna. Tut las vaccas stuevan ventscher. Ei fuva ina malsogna dil lom. Quella malsogna era rutt'ora ella Bassa e vegneva ussa dalla val siado, pli e pli damaneivel. La malsogna ei arrivada tochen en Tujetsch. Udend ils da Selva e Tschamut, che la nauscha malsogna seigi gia en Tujetsch ein els serimnai per far cussegl. Ensemen ein els vegni oragiu tochen en quei liug, nua che la caplutta da s. Brida sesanfla oz. Leu ein els semess enschanuglias e fatg oraziun. Els han empermess da baghegiar gest en quei liug ina caplutta e dedicar quella a s. Brida, per che lur muvels vegnien preservai da quella malsogna. Ed aschia eisi daventau. La malsogna ei svanida. Ils da Selva e Tschamut han piars gnanc in animal ed era en l'entira Val Tujetsch gnanc in sulet pli.

Plinavon raquenta la tradiziun che tgi che hagi mal ils dents, sappi mo ir treis gadas entuorn la caplutta da s. Brida. Quei denton mintgamai in meter pli lunsch naven dalla caplutta. En buca ditg cala il mal, pertgei ch'ins croda sur il precipezi giu ella profunditad!

Giusep Steiner da Cumpadials ch'ei staus scolast a Selva da 1867 tochen 1870, ha scret ina poesia sur dalla Val Tujetsch. Ina strofa ei era dedicata a s. Brida.

Salida leu osum il grep,
Ina caplutta sco da gep.
Persula stat cheu s. Brida,
Mira co il mund semida.
Ella mir'anen e mir'ano,
E vesa bein ch'ei va zaco!

Historia

- 1736   Ils 12 da zercladur 1736 han ils vischins da Selva e Tschamut obteniu la lubientscha dad uestg Giusep Benedetg de Rost, Cuera, da baghegiar ina caplutta en honor da s. Brida.
- 1737   Entras la brev dils 27 da matg 1737 ein ils vischins dadens gl'ual s'obligai da mantener quei sanctuari. Tochen avon paucs decennis vegneva la caplutta ugadada da Selva anora.
Suttascretta ei la brev da: Julius Riedi, im Namen aller als Vogt, Hans Jörg Beer, Jacob Biart, parochus. Il sulom dalla caplutta hagi in Hasper de Plaz da Carmihut regalau.
- 1738   Da quei onn datescha igl altar. Perdetga dat il maletg enamiez che porta l'inscripziun: J.C.Brandenberg pinxit 1738.
Quei maletg representa s.Brida en costum da muniessa fagend oraziun avon il crucifix. Il maletg seniester muossa s. Gion da Nepomuc purtaus dad aunghels, el funs ves'ins la curdada da s.Gion sur la punt Moldau e dretg ei ina pictura cun la visitaziun da Maria. Sur il maletg enamiez ei ina Nossadonna digl agid.
Priu ora il maletg dretg, ein tuts dil medem artist, Brandenburg da Zug.
Characteristic da siu art ei il stgir-blau dil tschiel.
- 1739   Harta cun l'inscripziun: Antoni Deplatz hat diese Taffel machen lassen. Anno

1739. Maletg: ss.Trinitad e s.Antoni.
- 1740 Ina outra harta purtava la suttascripziun: Giachen Cundrau e Maria Catrina sia massera e ses fegls Gion Pieder e Giachen Antoni ex voto 1740. Maletg: s. famiglia, s. Lisabet e s. Gion. Quellas duas hartas ein medemamein da Brandenburg da Zug.
- 1741 Il sulet zenn ei culaus 1741. El ha in diameter da 37 cm; tun:c'; peisa ca. 35 kg e porta l'inscripziun:
AVE MARIA GRATIA PLENA DOMINUS TECUM. A. K. (Anton Kaiser) ZUG 1741.
Maletgs: crucifigaziun, tschut da Diu e l'Immacolata.
- 1763 El giebel sur la nav vesein nus aunc in auter maletg. El muossa la consecraziun da s. Brida en preschientscha da duas consoras entras igl uestg. Datum: 1763.
- 19avel tsch. Zacu, forsia el decuors dil 19avel tschentaner, ei il clutger sederschius. Schebein quei ei succediun entras in stemprau, ni dil buf dalla lavina giu dallas teissas spundas dil Tgom, ei buca d'eruir. Silsunter ei il clutger vegnius translocaus da giudem sisum la caplutta sur l'entrada.
- 1920 En la radunonza da vischnaunca dils 18 da schaner 1920 han ils vischins da Tujetsch decidiu da festivar igl emprem da fevrer in firau en honur da s. Brida. Quei per pertgirar las mummas giuvnas dalla mort.
- 1924 Tetg da slondas vegn remplazzaus cun in da stuors.
- 1948 Nova porta-caplutta.
- 1974 La radunonza da pleiv dils 10 d'uost elegia ina cumissiun per la restauraziun dallas capluttas da s. Brida e s. Bistgaun.
- 1980 han ins dau l'entschatta alla restauraziun totala. Ils fundaments vegnan sanai, tratg giu l'aua ed aschia schigentau la miraglia. La miraglia ei vegnida remediada e dada alv.
- 1981 Restauraziun dil maletg el giebel dalla nav entras la firma Stöckli da Stans.
- 1982 Restauraziun digl altar entras la firma Stöckli. Remediau e megliurau la miraglia egl intern e colurau.
Ils bauns ein vegni rugalai e renovai.
Ils 22 d'uost ha il cussegl pastoral organisau ina fiasta d'inauguraziun dalla caplutta da s. Brida. La restauraziun ei gartegiada. La caplutta sepresenta en siu niev vestgiu - in ver deletg d'admirar igl altar renovau ed ils maletgs resplendan en nova colur.
Tgei donn cultural fuss quei bein stau da schar ir en decadenza in tal sanctuari!
Lein sperar che gest quella, e tuttas outras renovaziuns da nos edificis sacrlas, arvien ils eglis a scadin per che tuts beins culturals da nossa val vegnien manteni a nos descendents.
- 2000 Installau ina nova cassa el mir dalla caplutta.

